

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

20.02.2025. Nr. 6-2/89

Uz 23.01.2025

Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centriem
pēc pievienotā saraksta

Labklājības ministrijai
lm@lm.gov.lv

Informācijai: **Bērnu aizsardzības centram**
pasts@bac.gov.lv

Biedrībai "Latvijas Pašvaldību savienība"
lps@lps.lv

Latvijas Lielo pilsētu asociācijai
info@llpa.lv

Par bērnu tiesību nodrošināšanu audžuģimenēs

Tiesībsargs ir izskatījis iesniegumu (reģistrēts 27.01.2025. ar Nr. 155), kurā Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centri (turpmāk – Centri) atkārtoti vērš uzmanību uz nevienlīdzību audžuģimenēm izmaksājamā pabalsta bērna uzturam apmērā Latvijas pašvaldībās. Pabalsta apmērs virknē pašvaldību ne tikai neatbilst bērnu vajadzībām, bet arī veicina ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu sociālo nevienlīdzību atkarībā no pašvaldības.

Centri aicina Labklājības ministriju nekavējoties iniciēt grozījumus Ministru kabineta 2018. gada 26. jūnija noteikumos Nr. 354 "Audžuģimenes noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr. 354) un atgriezties pie vēsturiskās 78. punkta redakcijas, kas paredzēja pabalsta bērna uzturam apmēru ne mazāku par divkārtšu Ministru kabineta noteikto minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam. Aicina Ministriju rīkoties izlēmīgi un prioritizēt ārpusģimenes aprūpē nonākušo bērnu labklājību, veicot grozījumus normatīvajos aktos. Minētajā iesniegumā aicinājums tiesībsargam nav izteikts. Tādēļ tiesībsargs sniedz viedokli par Centru aktualizēto problemātiku.

Tātad šobrīd pabalsta bērna uzturam finansējums nāk no diviem avotiem – pašvaldības un valsts, jo valsts pašvaldībām kompensē pusi no minimālā pabalsta apmēra bērna uzturam.

Secināms, ka, ar Noteikumiem Nr. 606 atsaistot pabalsta audžuģimenē ievietota bērna uzturam apmēru no divkārša Ministru kabineta noteikto minimālo uzturlīdzekļu apmēra, vienīgais pamats un arguments ir bijis, ka valsts budžeta izdevumi, kas ir tieši saistīti ar minimālo darba algu, ar 2020. gada 1. janvāri netiek piesaistīti minimālās algas apmēram.

[2] Uzturlīdzekļi ir bērna ikmēneša uzturēšanas izdevumi, kurus nodrošināt bērnam ir katra vecāka pienākums neatkarīgi no viņa spējām uzturēt bērnu un viņa mantas stāvokļa un kuru minimālo apmēru, pamatojoties uz Civillikuma 179. panta piekto daļu, noteicis Ministru kabinets.³ Ministru kabineta noteikto minimālo uzturlīdzekļu apmērs ir piesaistīts Ministru kabineta noteiktajai minimālajai mēneša darba algai un izteikts procentos no tās. Katra vecāka pienākums ir katru mēnesi nodrošināt saviem bērniem minimālos uzturlīdzekļus šādā apmērā⁴:

- katram bērnam no viņa piedzimšanas līdz 7 gadu vecuma sasniegšanai – 25 % apmērā no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas;

- katram bērnam no 7 gadu vecuma sasniegšanas līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai – 30 % apmērā no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas.

Jāatzīmē, ka vecākam, kura bērns ir ievietots audžuģimenē, nav tieša pienākuma maksāt audžuģimenei uzturlīdzekļus bērna uzturam. Audžuģimenei nav iespējams vērsties tiesā uzturlīdzekļu piedziņai no vecākiem vai saņemt uzturlīdzekļus no Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas. Taču audžuģimenē ievietota bērna vecākiem saglabājas pienākums maksāt par bērna aprūpi audžuģimenē identiskā apmērā.

Ministru kabineta 2014. gada 18. marta noteikumi Nr. 142 “Noteikumi par ārpusģimenes aprūpes pakalpojumu samaksas kārtību un apmēru” nosaka kārtību un apmēru, kādā veicama samaksa par bērnam sniegto ārpusģimenes aprūpes pakalpojumu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā vai audžuģimenē (turpmāk – pakalpojums). **Samaksas apmērs** katram bērna vecākam mēnesī par bērnam sniegto pakalpojumu **ir naudas summa, kas vienāda ar Ministru kabineta noteikto minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam**. Samaksu par pakalpojumu

---

³ Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 1. panta 3. punkts.

⁴ Ministru kabineta 2013. gada 15. janvāra noteikumu Nr. 37 “Noteikumi par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam” 2. punkts.

pieprasa no abiem bērna vecākiem. Ja bērns ievietots audžuģimenē, samaksu par pakalpojumu no bērna vecākiem pieprasa attiecīgā pašvaldība. Samaksu par audžuģimenē sniegto pakalpojumu ieskaita pašvaldības kontā. Ja noteiktā termiņā pakalpojuma samaksas parāds netiek samaksāts, pašvaldība izdod izpildrīkojumu un iesniedz to izpildei tiesu izpildītājam.⁵

Tātad valsts ir izveidojusi mehānismu, kādā pieprasīt no bērna vecākiem izdevumus par bērna uzturēšanos audžuģimenē, uzliekot pienākumu bērna vecākam maksāt minētos izdevumus Ministru kabineta noteikto minimālo uzturlīdzekļu apmērā.

No iepriekš minētajām tiesību normām izriet, ka arī audžuģimenē ievietota bērna ikmēneša uzturēšanas izdevumu minimālajam apmēram ir jāatbilst Ministru kabineta noteiktajam divkārtšam uzturlīdzekļu apmēram. Nav pieļaujama atšķirīga attieksme pret bērniem ārpusģimenes aprūpē, tādēļ tā ir jānovērš.

2025. gadā minimālie uzturlīdzekļi ir 185 eiro – bērnam līdz 7 gadu vecuma sasniegšanai un 222 eiro - bērnam no 7 gadu vecuma līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai. Tātad 2025. gadā pašvaldība no vecāka, kuram ir pienākums samaksāt par bērna aprūpi audžuģimenē, pieprasa samaksu 185 vai 222 eiro apmērā. Ja bērnam ir divi vecāki, tad minēto summu pieprasa no abiem vecākiem. Tādā gadījumā pašvaldība par vienu audžuģimenē ievietotu bērnu ir tiesīga saņemt 370 eiro vai 444 eiro mēnesī. Tādas tiesības ir arī tām pašvaldībām, kuras pabalstu bērna uzturam audžuģimenē maksā Noteikumu Nr. 354 78. punktā noteiktajā minimālajā apmērā – 215 eiro vai 258 eiro mēnesī. Turklāt jāņem vērā, ka valsts mērķdotāciju veidā sedz 50%, tas nozīmē, ka no pašvaldības budžeta faktiski pabalsts tiek maksāts 107,50 vai 129 eiro apmērā. No iepriekš minētā izriet, ka faktiski var būt situācijas, ka vecāki par bērna uzturēšanos audžuģimenē pašvaldībai samaksā vairāk nekā pašvaldība ir samaksājusi audžuģimenei pabalstā bērna uzturam. Tiesībsargam ir zināms par grūtībām, ar kādām pašvaldības sastopas samaksas par pakalpojumu atgūšanā no vecākiem. Tomēr tas neattaisno konstatētos trūkumus tiesību normās.

Tiesībsargam ir zināms par pašvaldību atšķirīgo finansējumu gan pabalsta bērna uzturam audžuģimenē apmērā, gan citu veidu atbalsta (arī nemateriālā) sniegšanā ārpusģimenes aprūpē esošajiem bērniem. Arī iepazīstoties ar Centru apkopoto informāciju par pabalsta bērna uzturam apmēru pašvaldībās, katras pašvaldības attieksme ir redzama. Tomēr ir arī pašvaldības, kas spēj atbalstīt un rast arī dažādus citus atbalsta veidus bērniem ārpusģimenes aprūpē, piemēram, daļēji

---

⁵ Ministru kabineta 2014.gada 18.marta noteikumu Nr. 142 "Noteikumi par ārpusģimenes aprūpes pakalpojumu samaksas kārtību un apmēru" 1., 2., 3., 5., 9. un 12. punkts.

vai pilnībā sedzot interešu izglītības pulciņu apmeklējumu, paredzot pabalstu speciālistu, terapiju apmeklēšanai u.c. Tādēļ tiesībsarga ieskatā pašvaldību rīcības brīvība gādāt par bērniem, kuri nonākuši ārpusģimenes aprūpē, ir saglabājama un ikvienas pašvaldības iniciatīva rūpēs par bērniem ir uzteicama.

Tiesībsargs atbalsta Centru priekšlikumu Labklājības ministrijai un atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.² panta 3. punktā noteiktajai kompetencei sniegt priekšlikumus, kas veicina bērna tiesību ievērošanu, aicina Labklājības ministriju novērst nevienlīdzīgu attieksmi pret audžuģimēnē ievietotajiem bērniem, iesniedzot grozījumus Ministru kabineta 2018. gada 26. jūnija noteikumu Nr. 354 "Audžuģimenes noteikumi" 78. punktā, paredzot pabalsta bērna uzturam apmēru ne mazāku par divkārtu Ministru kabineta noteikto minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam. Tādā veidā novēršot arī pretrunas ar Ministru kabineta 2014. gada 18. marta noteikumos Nr. 142 "Noteikumi par ārpusģimenes aprūpes pakalpojumu samaksas kārtību un apmēru" noteikto.

Par paveikto un plānoto lūdzu informēt līdz **2025. gada 2. jūnijam**.

Pateicos Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centriem par problēmas aktualizēšanu.

Ar cieņu

tiesībsarga pilnvarojumā

Bērnu tiesību nodaļas vadītāja

Laila Grāvere